

ЧЕРВОНОКНИЖНІ ВИДИ ЛУСКОКРИЛИХ ОКОЛИЦЬ СЕЛИЩА БОЖКОВО ПОЛТАВСЬКОГО РАЙОНУ: СПЕЦИФІКА ОХОРОНИ

Вільмовська О.О., Закалужний В.М.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Проблема рідкісних і зникаючих видів лускокрилих стоїть досить гостро, швидкими темпами змінюється чисельність ентомофауни. Тому вивчення і розробка основних шляхів збереження особливої категорії метеликів — червонокнижних і регіонально рідкісних є одним з першочергових завдань для екологічно свідомої нації.

Роль метеликів як невід'ємної ланки в екосистемах величезна. Виходячи з сучасного стану і катастрофічних цифр пов'язаних з чисельністю лускокрилих, ми вирішили дослідити червонокнижну та регіонально рідкісну ентомофауну метеликів околиць селища Божкове. Дослідження проводили в 2003–2006 роках. В зв'язку з специфікою матеріалу, дослідження проводилося наступним чином: спостереження проводилися у весняно-літньо-осінній періоді в денні та сутінкові години під час екскурсій в природні та штучні екосистеми. Одночасно вівся запис видового складу імаго та гусені. Напрямки дослідження включали в себе вивчення особливостей польоту, живлення імагінальної та личинкової стадії Лускокрилих. Монтувалася колекція з рідкісних видів, які були знайдені в мертвому стані.

Селище Божково — насичена індустріальна та сільськогосподарська адміністративна одиниця. В селищі функціонують три заводи, залізнична станція, агроценози, які представлені сільськогосподарськими угіддями, садками, городами. Серед природних екосистем зустрічаються балки, полезахисні смуги, заплавні луки. Рослинність штучних та природних екосистем є місцем локалізації та життєдіяльності гусені метеликів. Антропоїчна обтяженість селища негативно впливає на чисельність рідкісних та зникаючих видів.

В екосистемах дослідженої місцевості нами було виявлено 17 рідкісних і зникаючих видів лускокрилих, серед яких 16 є червонокнижними, 1 — регіонально рідкісний.

Це представники наступних родин: Arctiidae, Noctuidae, Papilionidae, Saturnidae, Sphingidae. Видове різноманіття рідкісних та зникаючих видів представлене наступними видами: *Herse convolvuli*, *Sphinx ligustri* L, *Smerintus quercus* Schiff, *Mimas tiliae* L, *Acherontia atropos* L, *Deilephila euphorbiae* L, *Deilephila galii* Rott, *Pterogon proserpina* Pall, *Smerintus populi* L, *Callimorpha quadripunctaria* L, *Callimorpha dominula* L, *Saturnia pyri* Schiff, *Papilio machaon* L, *Parnassius mnemosyne* L, *Thais polyxena* Schiff, *Papilio podalirius* L, *Catocala fraxini* L, *Catocala sponsa* L [1,2,3,4].

Проблема охорони завжди є актуальною і потребує детального вивчення та осмислення. Для того, щоб вирішити будь-яку проблему необхідно знати причину її виникнення, щоб зуміти зупинити її ще в зародку. Боротися необхідно не з результатами, а з причинами що до цього призвели.

Для того, щоб охороняти рідкісні та зникаючі види метеликів, необхідно знати причини їх зникнення в даній місцевості. Серед таких причин слід виділити наступні:

- посилений розвиток промисловості та інтенсифікація сільського господарства(викосування і випалювання трав, розорювання

цілиного ступу застосування пестицидів тощо), що ведуть до знищення традиційних місць кладки яєць та харчової бази гусениці;

- порушення природної структури лісу, зокрема, знищення диких плодкових дерев, чагарників, вирубування лісів, лісонасадження монокультур, викошування трави, рекреаційне навантаження, обробка місцевості пестицидами; вилонлювання метеликів і гусениць тощо [5].

Серед основних заходів охорони регіонально рідкісних та червонокнижних видів Лускокрилих околиць селища Божково можна виділити наступні:

- пропаганда культури біологічних знань на уроках біології та в позаурочний час;
- широка популяризація серед населення з допомогою ЗМІ (телебачення, радіо, газет, журналів), видача буклетів, календариків тощо. Через брак знань антропічний чинник руйнує окремі популяції, знищуючи наш заповідний фонд.

Охорона Лускокрилих, як і будь-якого природного об'єкта, повинна здійснюватися під керівництвом місцевих органів самоврядування. В перспективі під контролем науковців та органів місцевої влади, меценатів можливим є створення інсектаріїв, в яких були б створені умови для штучного розведення метеликів і їх розселення. Лише зладжена робота всіх ланок суспільства приведе до бажаного результату.

Література

4. Гусев В.І., Єрмоленко В.М. Атлас комах України. — К: Радянська школа, 1962. — 224 с.
5. Корнелио М.П. Школьный атлас-определитель бабочек: Кн. для учащихся. — М.: Просвещение, 1986. — 255 с.
6. Ламберт К. Атлас бабочек и гусениц / Под ред. Быховца А.И. — Мн.: Харвест, 2003. — 736 с.
7. Мамаев Б.М., Медведев Л.Н., Правдин Ф.Н. Определитель насекомых европейской части СССР. — М.: Просвещение, 1976. — 304 с.
8. Червона книга України. Тваринний світ. Т.1 — К.: УЕ, 1994. — 456 с.

БІОЛОГІЯ ТА УТРИМАННЯ ІГУАН В УМОВАХ ТЕРАРІУМУ

Гармаш О.І., Закалюжний В.М.

Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Плазуни або рептилії — перші справжні наземні, пойкилотермні, амніотичні, хребетні тварини. Клас Плазуни в світовій фауні нараховує біля 6 тис. видів, серед яких досить цікавим в біологічному розумінні є родина Ігуани (Iguanidae).

Згідно традиційних уявлень XIX–XX ст. родина Ігуани об'єднує біля 50 родів і більше 700 видів плазунів, поширених переважно в західній півкулі [4].

Дослідження останніх десятиліть, проведені американськими герпетологами внесли корективи в систематику родини Ігуанових, показавши, що вони не являються єдиною філогенетичною групою і повинні бути розділені на 8 самостійних родин. При проведенні цих досліджень